

„AM FOST PRIMIT CU MULTĂ PRIETENIE, CU OSPITALITATEA CARACTERISTICĂ ALMĂJENILOR”

• De vorbă cu Domnul profesor **ANDREI HELL**, Germania

– Domnule profesor, ați făcut parte din generația de dascăli care au pornit un suflu nou în învățământul din Valea Almăjului – înființarea, la Bozovici, a Liceului Teoretic. V-am ruga să ne spuneți cine sunt cei care au generat acest demers? Dumneavoastră cum ați ajuns în Almăj?

– Am ajuns în Bozovici după ce a luat ființă Liceul și, alături ori împreună cu acei dascăli inimoși care i-au pus bazele, am încercat după puterile mele de atunci, fără prea multă experiență, dar cu entuziasmul immanent tinereții să-mi aduc contribuția la eforturile colectivului didactic pentru perfecționarea activității în vederea creșterii eficienței, în consens cu noile cerințe legate de înființarea acestui lăcaș de cultură. Desigur demersurile oficiale pentru înființarea liceului le-au făcut autoritățile locale la inițiativa (și insistența!) colectivului didactic: prof. Blidariu David – șef al Secției de Învățământ a Raionului Bozovici, prof. Piescu Pavel – directorul școlii, prof. Jurchescu Marin – director adj., profesorii Armbrüster Iosif, Smeu Liviu, Smeu Aurelia, Blidariu Rhea-Silvia, Blidariu Lucia, învățătorii Dolângă Nicolae, Mateiu Floarea, Brândașiu Gavrilă.

Personal am ajuns în Almăj grație conf. univ. Petre Stanciu – atunci șeful Secției de Învățământ a Regiunii Banat (care mi-a fost și mie profesor la Universitatea din Timișoara). M-a îndemnat să accept Liceul din Bozovici, arătându-mi că e un liceu nou înființat, în care se simte nevoia unor profesori calificați la disciplinele matematică și fizică, în care mă voi putea forma, în sânul unui colectiv inimos, cu multă experiență pedagogică.

– Care era atmosfera de muncă în acei ani – la școală, în afara ei, în relațiile interumane?

– Prima perioadă după înființarea liceului nu a fost deloc ușoară. Se simțea lipsa de experiență didactică pentru predarea la clasele liceale, ba chiar lipsa unor cadre calificate pentru unele discipline. Se impunea crearea unor laboratoare și dotarea lor cu mijloace de învățământ pentru predarea-învățarea disciplinelor realiste cum ar fi fizica, chimia, biologia. Având în vedere aceste dificultăți, se impunea formarea unui colectiv pedagogic în măsură să răspundă cerințelor, corelarea tuturor factorilor implicați în procesul educațional și didactic. Colectivul didactic s-a lărgit prin numirea de profesori tineri și entuziaști la diferite discipline: Ponea Corneliu, Atim Pavel, Căplescu Paulian, Jura Ion, Smeu Ion, Andrei Dănilă, Piescu Radu, Otto Verendeanu, Rotea Iosif ș.a. Atmosfera din liceu era favorabilă activității didactice și educaționale. Relațiile cu colegii au fost de colaborare, ajutor și sprijin reciproc.

Elevii erau silitori, conștienți că învățând au șansa de-a se salva de la sărăcia în care înotau mulți dintre părinții lor. Erau obișnuiți de mici copii să participe la muncile din gospodăria părinților să trudească pe câmp, la pădure. Elevii considerau munca o necesitate și nu o povară. La clasă se străduiau, depuneau eforturi să înțeleagă, fiindcă nu aveau alte ajutoare decât cele ale noastre.

Din punct de vedere psihologic, dispuneau de multă voință, percepeau și pricepeau foarte repede, receptau, în mare parte, cunoștințele în clasă, se străduiau să-și formeze deprinderi de a învăța și de a experimenta, precum și de a aplica în practică cele învățate. Relațiile cu părinții elevilor erau deosebit de favorabile asigurării condițiilor materiale, necesare procesului de predare-învățare în liceu: extinderea spațiului de școlarizare cu patru noi săli de clasă, construcția unei clădiri pentru internat și cantină, precum și asigurarea unor condiții igienico-sanitare cât de cât corespunzătoare. Pentru îndeplinirea acestor sarcini „au pus mâna”, în adevăratul înțeles al cuvântului, și au acționat cot la cot, meseriași, părinți, elevi și cadre didactice.

Așadar, în școală și în afara ei, relațiile între cadrele didactice, cu elevii și cu părinții, organizațiile existente erau favorabile îndeplinirii noilor deziderate ivite cu prilejul înființării liceului la Bozovici.

– Absolvent al Universității din Cluj – Facultatea de Matematică-Fizică – Dumneavoastră ați găsit la Bozovici, prietenie, omenie, dorință de afirmare, pasiune pentru studiu. Am vrea să dezvoltați această idee.

– Am urmat timp de doi ani cursurile Facultății de Matematică și Fizică a Institutului Pedagogic din Timișoara, apoi alți doi ani de studiu și am absolvit cursurile Facultății de Matematică și Fizică a Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca. Atmosfera din facultate, ambientul cultural mi-au fost favorabile. Profesorii mei, ai generației mele, își făceau datoria, oferindu-ne pilde demne de urmat. Niciodată nu i-am simțit că vor să ne copleșească, să ne blocheze cu exemplul și competența lor indiscutabilă. Ne-au fost aproape și i-am urmat consecvent, conștienți că urmându-le îndemnul vom izbuti să ne realizăm în viață țelurile propuse.

Cu o atare formare am ajuns la Liceul din Bozovici, unde am fost primit cu multă prietenie, cu ospitalitatea caracteristică almăjenilor și, imediat, am simțit nevoia să răsplătesc această omenie prin munca mea la catedră, dar și în afara ei. Am fost primit de colegii de liceu și de părinții elevilor, dar și de alte persoane din afara școlii, ca un prieten și nu m-am simțit niciodată „străin”, deși nu eram din Bozovici, nici din Almăj, nici măcar din Banat, și, culmea, eram chiar de altă naționalitate. În cei nouă ani de activitate la Liceul din Bozovici, ca și ulterior la vizitele mele în Almăj, nu am auzit nici măcar o dată cuvântul „neamțu’ ăla”. Pentru toți eram „Andrei”, „D-1 Hell” ori „D-1 profesor” ori (cam rar!) „Tov. profesor”, iar foștii mei elevi mi se adresează, chiar și acum, după ce au trecut 40 de ani de când am plecat din Bozovici, cu formula „Domn’ diriginte”.

În atmosfera aceasta, am încercat să formez și să mă afirm ca om și cadru didactic și, de aceea, am conjugat acțiunile verbelor „a ști” cu „a învăța”, ca să devin ceea ce englezii numesc „self made man”, omul ce devine prin sine, și să încerc să transmit acest mesaj elevilor mei. Atunci eram, cel puțin în parte, mulțumit. Retrospectiv conștientizez că aș fi putut să fac mai mult, atât în ceea ce mă privește, cât și în activitatea cu tinerii.

– Succesele au apărut în câțiva ani – cu participări la olimpiade, pe plan sportiv, artistic, reușite la examenele de admitere în învățământul superior. Vă aduceți aminte două-trei nume de elevi care v-au impresionat prin dăruire, prin aplecarea spre studiu, spre afirmare și performanță?

– Marea majoritate a acțiunilor colectivului didactic erau îndreptate asupra elevilor. Urmăream ca elevii care ne-au fost încredințați spre instruire și formare să devină oameni utili societății în care vor trăi și vor lucra. Ne-am preocupat de modernizarea și perfecționarea formelor și metodelor de transmitere și de însușire a cunoștințelor, priceperilor și deprinderilor, dar și a căilor de valorificare a aptitudinilor artistice și sportive ale elevilor și, nu în ultimă instanță, de cunoașterea și implementarea în conștiința tânărului a căilor și mijloacelor de autoinstruire și autoeducație, precum și de autoevaluare. Participând la concursuri și olimpiade la diferite discipline, elevii au avut posibilitatea să se compare cu alții din aceeași categorie de vârstă școlară și, în acest fel, să acționeze în direcția intensificării preocupărilor în procesul de autoperfecționare.

Acest proces de autocunoaștere și de autoevaluare a fost extrem de pregnant în scurta istorie a Liceului din Bozovici. În primii ani după înființare, rezultatele obținute la concursuri și olimpiade au fost modeste. Urmare a eforturilor conjugate ale elevilor și profesorilor, după numai câțiva ani, Liceul a devenit cunoscut în toată țara prin apariția pe listele premianților a învățăceilor lui, întâi la Matematică și Fizică și, mai pe urmă, și la alte discipline cum ar fi: Informatica, Limba și literatura română, Istorie, Geografie, Biologie, Chimie, Limba franceză etc., precum și la concursurile artistice și sportive: Foto, Dansuri, Muzică populară, Fotbal, Atletism etc.

Mai bine cunoscut a devenit Liceul din Bozovici, mai ales în centrele universitare din țară, cu prilejul examenelor de admitere pentru învățământul superior. Rezultatele bune la aceste examene, atât calitativ, cât și cantitativ, începând chiar cu prima promoție de absolvenți (1961), și continuând cu promoțiile ulterioare, sunt demne de subliniat întrucât au fost obținute în mediul rural și constituie motiv de satisfacție și mândrie pentru elevii și dascălii acestei școli. Astfel, spre exemplu, în perioada 1957-1999, au absolvit cursurile de zi, cu examen de bacalaureat un număr de 2110 elevi. Dintre aceștia un număr de 625 au urmat cursurile unor universități, iar 430 cursurile unor școli tehnice postliceale (Date statistice preluate din *Liceul din Bozovici – factor de educație și cultură*, de prof. Otto Verendeanu – director, și prof. Ion Borlovan – dir. adj., material, apărut în *Almăjana* nr.1/1999). Aceste cifre ascund un fapt, mi-aș permite să-l numesc excepțional: din acest liceu ce funcționează în mediul rural, cu dotare destul de modestă, și unde în afară de școală elevii nu au la dispoziție alte surse de informare, unde nu se practică sistemul de „îndopare” în vederea reușitei la examenele ulterioare, un număr de 60% reușesc la examenul de admitere în învățământul superior și postliceal, de multe ori în condițiile unei concurențe enorme. Este un rezultat cu atât mai impresionant cu cât nu a fost obținut de o generație, să zicem „de excepție”, ci în mod continuu pe o durată de 40 de ani, rezultat cu care nu se pot mândri multe licee din județ ori din țară.

Dar nu numai atât. Marea majoritate a absolvenților acestui liceu, indiferent că au urmat sau nu cursurile unor instituții de învățământ superior ori altor forme de perfecționare postliceală, indiferent în ce domeniu de activitate acționează, s-au dovedit oameni care își duc cu multă conștiinciozitate la îndeplinire sarcinile încredințate, de multe ori chiar sarcini de conducere, contribuie prin ceea ce fac, conform capacităților personale de care dispun, la prosperitatea economică și progresul social-cultural în mediul în care își desfășoară activitatea.

În cei 50 de ani, Liceul din Bozovici a devenit un bastion în care s-au format adevărate personalități, cadre universitare, profesori, medici, ingineri, economiști, agronomi, cercetători cu titluri științifice ori funcții de conducere, personalități ale vieții culturale cu publicații în volume ori în reviste de cultură, ce constituie, pentru profesorii și tinerii de-aici, puncte de referință pentru propria lor devenire.

Mai trebuie subliniat următorul fapt. Mulți, ca să nu spun foarte mulți, foști elevi ai liceului, după efectuarea studiilor universitare ori a unei pregătiri profesionale postliceale, au revenit în Valea Almăjului, în locurile în care s-au născut și au copilărit renunțând, uneori, chiar la „slujbe” mai atrăgătoare. Vă rog să-mi permiteți un singur exemplu: posturile de profesor de la școlile generale din satele din Valea Almăjului, precum și cele de la Liceul Teoretic din Bozovici, sunt astăzi aproape în exclusivitate ocupate de foști elevi ai liceului, pentru a contribui, prin munca lor, la pregătirea pentru viață a învățăceilor de azi ai Văii Almăjului.

M-ați solicitat să dau „două-trei” nume de elevi care s-au remarcat în mod deosebit. Cred că ar fi nedrept. Numărul celor care s-au afirmat în școală și ne-au impresionat, cum spuneți Dumneavoastră „prin dăruire, prin aplecarea spre studiu, spre afirmare și performanță”, și ale căror calități au fost ulterior confirmate prin activitatea profesională desfășurată (despre care m-am informat chiar și după plecarea mea din Bozovici, prin contacte directe ori prin contacte permanente cu profesorii ori cu directorii de mai târziu ai liceului), este foarte mare și ar fi, cum spuneam, nedrept să încerc eu o ierarhizare ori clasificare fără a supăra pe unii sau pe alții.

Pentru a răspunde, totuși, întrebării Dumneavoastră, mi-aș permite să dau câteva nume din prima generație de absolvenți, clasă la care eram și diriginte, enumerându-i în ordine alfabetică: Florin Boldea, Mircea Chivu, Nicolae Ioana, Mihai Lepși, Carol Panaset, Dănilă Rădulea, Doina Ursu ori din promoția 1964, la care am fost din nou diriginte: Nicolae Bololoi, Gheorghe Ciocloada, Călin Dumitru, Iosif Găină, Silviu Ieva, Adriana Negrei, Brândușa Ruva.

– De la Bozovici ați plecat profesor, ați devenit director, apoi inspector la Timișoara. Anii din urmă v-au călăuzit pașii în străinătate (Elveția, Germania), unde nu ați abandonat munca didactică. Ce îi apropie pe copiii Almăjului de școala unui oraș sau a unei țări europene și ce îi desparte (poate) ca mentalitate, ca fel de a fi?

– Am optat pentru meseria de dascăl și mi-am făcut din dascălie un crez pe care nu l-am abandonat niciodată, oriunde m-au purtat pașii în viață, fiindcă nu m-am rușinat să învăț mereu ca să-i pot învăța pe alții, elevii mei.

Pretutindeni elevii au fost și rămân elevi, fie că au învățat la Bozovici ori la Timișoara, fie că învățat în Germania sau Elveția.

Există, după părerea mea, două grupuri de elevi ce se deosebesc prin mentalitatea și atitudinea lor față de procesul de instruire și educație. Într-una din aceste două grupări s-ar include acei elevi harnici și silitori, cu multă putere de muncă, cu o voință puternică îndreptată spre studiu și performanță, cu un țel de viață formulat cu destulă precizie și dispuși să depună eforturi susținute pentru realizarea acestui țel. În cea de-a doua grupare ar trebui incluși elevii în a căror mentalitate apar în mare măsură speculația, amânarea, impasibilitatea ș.a.m.d.

Deosebirile dintre diferitele școli sunt evidente, îndeosebi în ceea ce privește raportul dintre cele două grupări, precum și în măsura în care colectivele didactice, studiindu-și elevii, reușesc să modifice acest raport în favoarea celei dintâi grupări. Am menționat chiar în răspunsul la una din întrebările anterioare că la Liceul din Bozovici am găsit asemenea stare favorabilă procesului instructiv-educativ și rezultatele bune obținute de elevi la concursuri și examene au adus faimă acestui liceu mult peste hotarele Văii Almăjului.

Ca inspector și ca director de școală am avut ocazia să cunosc destul de bine toate școlile din județul Timiș. Având în vedere numai un singur criteriu de clasificare – rezultatele obținute la olimpiade și concursuri de admitere în învățământul superior – fără a avea pretenția stabilirii unei ierarhii, pot afirma cu certitudine că renumele câștigat, pe plan județean și național, de copiii Almăjului ca absolvenți ai acestui liceu este pe deplin meritat.

– V-am întâlnit, de câteva ori, la Liceul din Bozovici, la revederile de peste ani ale absolvenților. Cu ce sentimente v-ați reîntors spre prima instituție școlară la care ați lucrat? Cum ați găsit școala, dascălii, elevii – pe almăjeni, în general?

– La Bozovici m-am întors sau reîntors ori de câte ori am fost invitat la întâlniri ale absolvenților sau ori de câte ori s-a ivit ocazia. Am simțit, într-un fel, că revin acasă. Am simțit că elevii de odinioară m-au prețuit și m-au stimat și eu le-am răspuns cu aceeași „monedă”. Convorbirile cu elevii și colegii de odinioară au fost, pentru mine, deosebit de plăcute și fructuoase. De aceea, repet acum, ceea ce am mai afirmat în convorbirile cu colegii ori cu foștii elevi: *Cei mai frumoși ani din viața mea de dascăl, ani cu cele mai plăcute amintiri, sunt primii, cei nouă ani petrecuți la Bozovici, precum și ultimii zece petrecuți în Elveția.* La școala din Elveția, la care am funcționat, am găsit o atmosferă asemănătoare cu cea de la Bozovici, iar vizitele reciproce cu colegii din Elveția au fost continuate după pensionarea mea și au loc și astăzi.

La fiecare nouă vizită constat că școala s-a mai dezvoltat, au apărut și se utilizează noi și moderne mijloace didactice în predarea-învățarea diferitelor discipline de învățământ, iar din relatările Dumneavoastră, ai actualilor dascăli ai liceului, ca și din cele publicate în revista *Almăjana*, am aflat, cu mare satisfacție, că rezultatele obținute de actualii elevi la diferite concursuri și examene sunt bune, asemenea celor din primele generații ori chiar mai bune. Deci Dumneavoastră aveți cu ce să vă lăudați, nu aveți de ce să vă ascundeți, spre satisfacția Dumneavoastră, a elevilor și părinților lor, dar și a noastră, a celor care azi nu mai putem decât să privim și să ne bucurăm. Din păcate, constatăm că noi, colegii de la începuturile liceului, suntem din ce în ce mai puțini, rândurile noastre s-au rărit, dar ne aducem cu pioșenie aminte de dascălii care, prin munca lor neprecupețită și făcută cu deosebită profesionalitate, au pus bazele acestei instituții școlare care este, iată, Liceul Teoretic „Eftimie Murgu” din Bozovici.

Elevii de-acum, cum e și firesc, sunt mai pretențioși atât cu ei cât și cu noi. Nu ne putem permite să-i catalogăm decât în raport cu ceea ce vor fi ei mâine sau mai târziu. În orice caz, ei nu mai sunt cum au fost elevii de odinioară și, firesc, Dumneavoastră, profesorii de azi, nu mai sunteți ca noi, profesorii de altădată. Am în vedere sursele și resursele instrucției și educației care se modifică, se îmbogățesc și se modernizează într-un ritm trepidant în societatea globalizată de azi.

– Dincolo de lumea școlii, știu că ați fost atras de muzică și excursii. Vă mențineți aceste pasiuni de o viață? S-au adăugat și altele?

– Mi-a plăcut cu adevărat muzica pe care am perceput-o ca un limbaj universal. Ascult cu plăcere muzica populară, romanțele, muzica ușoară și de dans, muzica simfonică și de operă din țara unde trăiesc, dar n-am uitat nici o clipă muzica din țara unde m-am născut și am devenit.

M-am străduit să transmit și elevilor mei această pasiune. Mai mult, recunoscând talentul muzical al unor elevi ori pur și simplu plăcerea de a cânta ale acestora, am sprijinit, în mai multe rânduri, grupuri de elevi să formeze o orchestră și să cânte la reuniunile dansante ale colegilor, precum și în cadrul unor acțiuni culturale în satele din Valea Almăjului.

Mi-a plăcut de asemenea turismul care mă angajează și astăzi, nu tocmai ca atunci, întrucât vârsta impune anumite limite. M-au încântat și mă încântă natura Elveției și Germaniei, m-au fascinat altitudinile munților, varietatea formelor de relief, flora și fauna din cele două țări și din Europa, dar îmi stăruie în memorie obiectivele turistice din România și în special cele din Munții Banatului pe care le-am văzut ori revăzut în ultimii ani.

Simfonia naturii nu poate fi percepută, pricepută și receptată plenar, decât în templul mare al naturii sfinte. Pornind de la acest adevăr, m-am preocupat de organizarea unor excursii cu elevii la obiective turistice din Munții Banatului: Rezervația Cheile Nerei, Ochiul Beilului și Cascadele Beușniței, Cheile Rudăriei cu morile de apă, Cheile Minișului, Cheile Carașului, Peștera Comarnic ș.a., dar și excursii la alte obiective din țară cum ar fi: mănăstirile din nordul Olteniei și din nordul Moldovei, orașele Drobeta-Turnu Severin, Craiova, Suceava, Brașov, Sibiu ș.a.

– De aproape 9 ani, edităm revista *Almăjana*, publicație culturală a Cercului literar-artistic al Liceului Teoretic „Eftimie Murgu” și a Centrului Zonal de Învățământ Bozovici. Dorințe, poticneli, izbânzi. În timp, ea s-a afirmat nu numai în lumea școlii, ci a făcut impresie bună în județ, în țară și chiar străinătate. Cum vede *Almăjana* (cu intențiile și realizările ei) un intelectual care a trăit în acest spațiu miraculos – Valea Almăjului –, dar a umblat prin țară și prin Europa?

– Am avut satisfacția, prin bunăvoința Dumneavoastră, să citesc revista *Almăjana* și să mă bucur de fiecare dată. Prezentarea, ținuta grafică, dar mai ales varietatea conținutului articolelor reprezentative contribuie la afirmarea ei, a revistei, așa cum ați spus, nu numai în școală, ci și în țară, precum și în străinătate.

Succesul revistei se datorează în primul rând perseverenței și pasiunii, travaliului enorm depus de profesorul și poetul Iosif Băcilă, fostul nostru elev, inițiatorul, coordonatorul și redactorul acestei minunate reviste. Îi suntem

recunoscători, deoarece prin însuflețirea și tenacitatea Domniei sale, ni se oferă plăcute momente prin lecturarea articolelor publicate, a bogăției informațiilor pe care ni le oferă, legate de școală, de viața în acest miraculos colț de țară – Valea Almăjului. Citesc cu nesaț articolele legate de istoria locală, de trecutul, de multe ori înnegurat al almăjenilor, mă încântă poezia ori proza unor tinere talente almăjene, îmi însuflețesc imaginația legendele almăjene și îmi sporesc mândria articolele legate de succesele obținute de cadrele didactice în munca cu elevii, precum și cele ale elevilor la olimpiade, concursuri și examene.

Revista Dumneavoastră a fost până acum, este și trebuie să rămână oglinda vieții Dumneavoastră și a elevilor, dar și a vieții culturale a Văii Almăjului.

– **Ce ați dori să transmiteți colectivului didactic de azi, elevilor, almăjenilor la Sărbătoarea celor 50 de ani de învățământ liceal la Bozovici?**

– Cea mai mare plăcere pentru mine și nu numai pentru mine, ar fi să pot citi pe ecranul calculatorului de la domiciliul meu din Germania informații și noutăți, la zi, din activitatea corpului profesoral al liceului în care mi-am început și eu cariera didactică, din activitatea științifică, culturală și sportivă a elevilor acestui liceu, din producțiile lor literare ori științifice, din viața și activitatea bogată a unor foști elevi, astăzi personalități cunoscute și apreciate ale vieții economice, științifice, culturale ori sportive ale județului ori ale României.

Sunt convins că mai există în acest liceu suficiente resurse umane, profesori și elevi, care posedă cunoștințele și pricepera, dar și dispuși să depună eforturile enorme, necesare pentru realizarea acestui obiectiv. Ar putea constitui un argument în plus pentru sporirea renumelui acestei prestigioase instituții...

Ce aș putea să urez altceva colectivului didactic, la acest moment aniversar, decât puterea de a continua tradiția creată, de a o consolida și dezvolta, spre binele elevilor, al viitorului Văii Almăjului, județului și al României în cadrul Uniunii Europene.

A consemnat: **IOSIF BĂCILĂ**
toamna, 2003

NOTE:

„Andrei Hell este un om fericit, departe de consătenii de la Sântana, undeva în apropierea orașului *Karlsruhe*. Acesta își datorează existența, în mare parte, *Palatului* ctitorit de *Margave Karl Wilhelm din Baden Durlach* în 1715.

În prezent aici este *Muzeul Statului Baden (Badischen Ludesmuseum)* cu o bogată colecție din faianță pe care colegul meu de odinioară ni l-a prezentat cu o competență de muzeograf. Cu același entuziasm m-a condus pe aleile *Grădinii Botanice*, mândru, dar cu ochii umezi, ori de câte ori încerca o comparație cu *România*, cu *Aradul*, *Timișoara* și *Clujul* – orașele preadolescenței, adolescenței și tinereții Domniei Sale.

Andreas Hell este mândru că s-a născut în România și se bucură că a trăit în preajma unor intelectuali – profesorii de la *Liceul Moise Nicoară*, *Universitățile de Vest din Timișoara* și *Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca* – pe care i-a admirat, i-a pândit și le-a encodat gesturile cu uimirea neofitului, care a încercat să le perceapă și să le înțeleagă felul de a gândi și de a simți, de a se implica în rezolvarea problemelor. Urmărindu-i cu respect și considerație, el și-a modelat întruna propria-i personalitate [...].

Modelele din țară – așa cum au fost – le-a adăugat altele din Germania și Elveția, unde, la rândul său, a devenit un model: românul știe ce știe. Este ușor de înțeles că nimeni nu își propune un model fără nici o învățătură sau, oricum, fără una acceptabilă. Toți îl urmăreau pentru ceea ce face cu atâta ușurință: mânuirea aparatelor, corelarea lor, eventual sesizarea defecțiunilor și remedierea acestora. Actele, operațiile și acțiunile sale deveneau dezirabile, exemplare, ele nu doar obligau, ci îngăduiau mai ales elevilor, dezacordul, analiza și plâsmuirea modelului râvnit.

Dascălul pe care l-a întruchipat *Hell Andrei* printre străini, noii săi colegi, deși atât de aproape ca fire, ca fel de a fi, de a gândi și de a vorbi, știa că toți sunt cu ochii pe el și, oricâtă încredere i-ar acorda, au de fiecare dată o anumită reținere pe care treptat a înlăturat-o, fără să intre în dezacord cu mentalitatea germano-elvețiană. Prin tot ceea ce făcea, întreaga sa activitate reprezenta nu doar o pledoarie pentru integrarea și renovarea tehnologiei didactice, ci o dovadă a înțelegerii comprehensive a fizicianului, a altruismului său nedisimulat.

Deși nu-i place să vorbească despre ceea ce a fost slujba pentru el, timp de aproape două decenii, acum în pragul pensiei își asumă cu mândrie statutul de profesor, același, zice el, aici și acolo, departe, în România – la Liceul din Bozovici și din Timișoara – Energetic și C.D.Loga.

Dacă-ți faci cum trebuie datoria, în folosul elevilor și al studenților, viața este foarte frumoasă, aproape fără cusur. Bucuria, rezultat al activității de predare-învățare, este mai mare decât oricare altele pe care le-ai trăit, deoarece sunt atâtea întâmplări în viața ta nedorite, urâte, de care refuzi să-ți aduci aminte, să le elforezi, anodine, anapoda și doldora de fapte și întâmplări repudiabile, încât ori de câte ori apari în fața clasei și ai reușit să lași dincolo de prag ceea ce îți aparține, ești salvat, mântuit, ca atunci când te-ai spovedit și împărtășit. Lecțiile cu precădere de fizică, organizate și desfășurate în congruență cu toate cerințele științei, pedagogiei, psihologiei și metodicii, au reprezentat pentru domnul profesor viața, poate chiar viața pe care ți-ai dori-o mereu mai bună, mai fericită, a omului de la catedră.

O atare înțelegere a profesiei practicate în țară sau în altă parte, cazul Domniei Sale, constituie o pledoarie pentru dăruire, concomitent o dovadă incontestabilă a frumuseții și perfecțiunii sale.”

PETROMAN PAVEL, PETROMAN IOAN – coordonatori

(Personalități de marcă din Timișoara la Timișoara și noi la ele acasă, vol. II – Scriitori, mari cărturari și profesori – Editura Eurostampa, Timișoara, 2008, p. 443-445)

„Întotdeauna când intru pe poarta Liceului din Bozovici, mă copleșesc amintirile copilăriei, deoarece sunt unul din cei ce au făcut parte din prima promoție de absolvenți ai acestuia. De fapt, mă copleșește frumusețea tinereții și acum după mai mult de jumătate de veac de la auzul primului clopoțel.

În anul 1957, împreună cu alți copii de seama mea, din satele Almăjului și Crainei, am început urcușul pe drumul cunoașterii. Aici, sub tâmpla Vârfului Crâst, din anul 1957 până în anul 2009, au străbătut drumul învățării peste 2900 de absolvenți din care peste 700 și-au desăvârșit studiile pe băncile învățământului superior.

Pe lângă cei care au pus prima piatră la fundamentul Liceului din Bozovici, cu plăcere îmi amintesc de profesorii Andrei Hell, Cornel Ponea și Paulian Căplescu, deoarece au înțeles, ca nimeni alții, să-și dăruie întreaga ființă șlefuirii inteligențelor native de care Valea Almăjului nu a dus lipsă niciodată.

Râul Miniș, îmbăind în strălimpezimea-i albastrul cerului așternut deasupra târgului Bozovici, îmi aduce cu plăcere aminte de orele educative în care profesorul-diriginte Andrei Hell ne-a picurat în suflet îndrăzneala de a privi înainte.

Cuvintele sunt insuficiente pentru a creiona puterea de muncă a tânărului profesor, venit la Bozovici, pentru a imprima liceului abia înființat pecetea personalității sale de om, ce a aprins în sufletul nostru credința că ne vom număra printre cei care vor da tonul când se fac regulile din timpul jocului vieții ce va urma.

Absorbind, cu porii sufletului, tihna pământului almăjan, profesorul Andrei Hell reușește cu ajutorul matematicii și fizicii să elibereze cuvântul din încorsetările celui de-al VII-lea deceniu al secolului al XX-lea. Încrăzător în puterea cuvântului, tânărul profesor din Sântana-Arad, unul din marii șlefuitori de suflete de la liceul almăjan, pe lângă faptul că trece cu ușurință de la argumente de ordin științific la cele naturale, pătrunde cu emoție în esența și multiplele aspecte ale vieții oamenilor, în rândul cărora a trăit aproape 10 ani.

La întâlnirea de 50 de ani de la înființarea Liceului din Bozovici (mai-2008), împreună cu profesorul-diriginte, venit din Germania pentru acest eveniment, și colegii de clasă Dănilă Rădulea, Mircea Chivu, Elisei Giurginca, Nicolae Ioana, Iosif Negru, Vioara Sârbu (Șerpe), Doina Ursu (Ionescu), Elena Voin (Albu), Sorin Lepși și Martin Ciocu am ajuns la concluzia că din Almăj ni se trage aristocrația intelectuală de oameni ce respiră bună dispoziție.

Depănând firul amintirilor, profesorul-diriginte, Andrei Hell, prin claritatea vorbei încă nemarcată de trecerea timpului, ne amintește de omul de la catedră ce ne-a sfătuit: «Atunci când vă simțiți împliniți materialicește, nu vă alăturați aceloră mereu în contradicție cu toată lumea»”.

DĂNILĂ SITARIU

(Valea Almăjului – metaforă a existenței, Editura Neutrino, Reșița, 2011, p. 356-359)